

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2535

วณิกแห่งนครอชิงตัน ดี.ซี.

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

การเมืองในสหรัฐอเมริกากำลังทวีความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ เพราะใกล้จะถึงฤดูการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปีนี้ สังคมการเมืองอเมริกันก็ดุจดั่งสังคมประเทศอื่นๆที่มีอนิจลักษณะอย่างเด่นชัด เพียงเมื่อต้นปี 2534 เมื่อสหรัฐอเมริกาประสบชัยชนะในสงครามตะวันออกกลาง ประธานาธิบดียอร์จ บุช ก็กลายเป็นวีรบุรุษของชาติ ซึ่งดูเหมือนจะได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี สมัยที่สองชนิด 'นอนมา' และชนิด 'แน็งกัวแช่แบ่ง' ในเวลานั้นผู้นำพรรคดีโมแครตต่างพากันถอยกรูดและแอบอิงอยู่หลังม่านเวทีการเมือง โดยไม่มีใครกล้าเหยอขึ้นมาเป็นคู่แข่งกับประธานาธิบดีบุช จนถึงกับมีการคาดการณ์กันว่า ปี 2535 อาจจะเป็นปีแรกที่ไม่ต้องเสียทรัพยากรในการเลือกตั้งประธานาธิบดี เพราะยอร์จ บุช จะเป็นผู้สมัครทั้งของพรรครีพับลิกันและพรรคดีโมแครตร่วมกัน

แต่เพียงชั่วเวลาไม่ถึงปี คະแนนนิยมทางการเมืองของยอร์จ บุช ก็ตกต่ำอย่างรวดเร็ว สังคมเศรษฐกิจอเมริกันเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ โดยไม่มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวอันแจ่มชัด ภาวะการว่างงานยังคงอยู่ในระดับสูง โดยที่ราษฎรอเมริกันที่ยากจนมีอยู่เป็นจำนวนมาก และจำนวนไม่น้อยไร้ที่อยู่อาศัย การที่ประธานาธิบดีบุชยังคงระเรงรำกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยมิได้สนใจแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศเท่าที่ควร นับเป็นสาเหตุปฐมฐานที่ทำให้คະแนนนิยมของยอร์จ บุช ตกต่ำอย่างน่าใจหาย บัดนี้ไม่เพียงแต่ผู้นำพรรคดีโมแครตหลายต่อหลายคนจะเหยอตัวขึ้นมาเป็นผู้ท้าชิงตำแหน่งเท่านั้น หากทว่าภายในพรรครีพับลิกันก็ยังมีผู้ปรากฏตัวเป็นคู่แข่งของยอร์จ บุช อีกด้วย ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ นับเป็นอนิจลักษณะของสังคมการเมืองอเมริกันโดยแท้

ในการหยั่งเสียงประชามติในมลรัฐนิวแฮมป์เชียร์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2535 แม้ว่าประธานาธิบดีบุชจะมีชัยเหนือนายแพท บูคานัน (Pat Buchanan) ผู้เหยอตัวเป็นคู่แข่งภายในพรรครีพับลิกัน แต่บรรดาผู้ชำนาญการทางการเมืองอเมริกันต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าประธานาธิบดีบุชขาดเจ็บสาหัส และหากไม่เยียวยาสมาณแผลให้หายสนิทแล้ว บุชก็จะมีวาสนาเป็นประธานาธิบดีเพียงสมัยเดียว โดยต้องล้มคว่ำในการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นท่า ทั้งนี้เพราะเหตุว่า

ใครต่อใครพากันคาดการณ์ไว้ว่า ประธานาธิบดีบุชจะต้อง 'ขี้' นายแพทย์ บูกานัน ชนิดล้มไม่ลุก แต่ผลการนับคะแนนปรากฏว่า บุชได้คะแนนเสียงเพียง 58% และนายบูกานันได้ 40% ในขณะที่เขียนบทความนี้ การนับคะแนนยังไม่เสร็จสิ้น โดยนับได้เพียง 95% ของผู้ลงคะแนนเสียงจำนวน 148,051 เสียง แต่ผลการหยั่งเสียงก็ปรากฏว่าสูสีมากกว่าที่คาดมาก แม้แต่นายกิชี มียาซาว่า นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นผู้เป็นสหายสนิทของประธานาธิบดีบุช ก็ยังรู้สึกประหลาดใจ

นิวแฮมป์เชียร์เป็นมลรัฐเล็กๆทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา การหยั่งประชามติเกี่ยวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดีอเมริกันเริ่มต้นกันที่มลรัฐนี้ และผลการหยั่งประชามติมักจะบ่งบอกทิศทางและให้สัญญาณแก่สังคมนการเมืองอเมริกันได้ดีพอสมควร เมื่อการหยั่งประชามติปรากฏผลในสัปดาห์ที่ผ่านมา ผู้ชำนาญการทางการเมืองอเมริกันต่างพากันกล่าวขวัญถึงการหยั่งประชามติในมลรัฐเดียวกันนี้ในปี 2511 เมื่อประธานาธิบดีลินดอน จอห์นสัน ชนะวุฒิสมาชิกยูเอ็น แมคคาร์ธี ด้วยคะแนนเสียง 49.6% ต่อ 42% ชัยชนะเพียงน้อยนิดนี้ บ่งบอกถึงความไม่พอใจของประชาชนชาวอเมริกันที่มีต่อบทบาทของรัฐบาลอเมริกันในสงครามเวียดนาม ในที่สุด ลินดอน จอห์นสัน ต้องถอนตัวจากการแย่งชิงตำแหน่งประธานาธิบดีอเมริกัน และพรรคดีโมแครตพ่ายแพ้พรรครีพับลิกัน โดยริชาร์ด นิกสัน ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเพื่อสร้างความเกรียวกราวในคดีวอเตอร์เกตในเวลาต่อมา

ความผิดพลาดของประธานาธิบดีบุชมิได้อยู่ที่การระเริงรำในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเท่านั้น ทว่าแม้เมื่อล่วงรู้ถึงความผิดพลาดของตนเองแล้ว อย่างก้าวในเวลาต่อมาของวีรบุรุษผู้ปราบชัตดัม ฮุสเซน ผู้นี้ล้วนแล้วแต่เต็มไปด้วยความผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำเล่าอีก ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้ประธานาธิบดีบุชต้องเลื่อนการเดินทางเยือนเอเชียตะวันออกเฉียงไกลจากเดือนพฤศจิกายน 2534 มาเป็นปลายเดือนธันวาคมต่อต้นเดือนมกราคม 2535 เมื่อการเจรจาการค้ากับญี่ปุ่นยุติลง ประธานาธิบดีบุชกล่าวโอ้อวดถึงความสำเร็จของผลการเจรจา ทั้งยังฝากความหวังไว้ด้วยว่า การที่ญี่ปุ่นตกลงที่จะซื้อสินค้าอเมริกันเพิ่มขึ้นนั้นจะช่วยบรรเทาปัญหาการว่างงานในสหรัฐอเมริกาได้ การณ์ปรากฏต่อมาว่า การเจรจาการค้ากับญี่ปุ่นมิได้ประสบผลสำเร็จมากดังที่บุชกล่าวอ้าง และแทนที่สัมพันธภาพระหว่างประเทศทั้งสองจะดีขึ้น กลับเลวร้ายลงด้วยวิวาทะเกี่ยวกับความซึ่เกียจของชาวอเมริกัน ประธานาธิบดีบุชยังคงย่ำรอยแห่งความผิดพลาดเมื่อประกาศแนวนโยบายในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจถดถอยในปีงบประมาณใหม่ โดยที่ผู้ชำนาญการทางเศรษฐกิจหลายต่อหลายคนเห็นว่าเป็นนโยบายที่ไม่มีสัมฤทธิ์ผลต่อการฟื้นตัวของสังคมเศรษฐกิจอเมริกันแต่ประการใด มีหน้าซ้ำแนวนโยบายที่ประกาศนี้ยังมีเรื่องการเก็บภาษีเพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งเป็นกรกลั่นน้ำลายตนเอง เพราะบุชเคยให้สัญญาประชาคมว่าจะไม่เก็บภาษีเพิ่มขึ้น และนี่เป็นจุดอ่อนที่นายแพทย์ บูกานันใช้ตักตวงคะแนนอย่างสำคัญ

การหยั่งประชามติในมลรัฐนิวแฮมป์เชียร์ในสัปดาห์ที่ผ่านมา นี้ มิได้มีเฉพาะ แต่การหยั่งเสียงเกี่ยวกับตัวแทนพรรครีพับลิกันในการเลือกตั้งประธานาธิบดีเท่านั้น หากยังมี การหยั่งเสียงเกี่ยวกับตัวแทนพรรคดีโมแครตด้วย แม้ว่านายพอล ซองก้าส์ (Paul Tsongas) อดีต วุฒิสมาชิกจากมลรัฐแมสซาชูเซตส์จะมีชัยเหนือคู่แข่งคนอื่นๆ โดยได้คะแนนเสียง 34% จากการ หยั่งเสียง 140,505 เสียง ตามมาด้วยนายบิลล์ คลินตัน (Bill Clinton) ผู้ว่าการมลรัฐอาร์แคนซอสส์ ซึ่งได้คะแนนเสียง 26% แต่ก็ยังไม่ปรากฏโฉมตัวแทนพรรคดีโมแครตที่แท้จริง เพราะ นิวแฮมป์เชียร์ถือได้ว่าเป็น 'ถิ่น' ของนายซองก้าส์ จึงได้เปรียบคู่แข่งคนอื่นๆ

ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นตำแหน่งอันน่าพิศมัย เพราะเป็นตำแหน่ง ประมุขของอาณาจักรอันเกรียงไกรทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของสังคมทุนนิยมโลก แต่ความ อ่อนเปลี้ยทางเศรษฐกิจของสังคมอเมริกันทำให้สหรัฐอเมริกา กำลังสูญเสียฐานะความเป็นผู้นำ ในระบบทุนนิยมโลกตามลำดับ ยิ่งความเสื่อมถอยของสังคมเศรษฐกิจอเมริกันมีมากเพียงใด ความยิ่งใหญ่และความสมภาคภูมิของตำแหน่งประธานาธิบดีอเมริกันก็จะยิ่งถดถอยมากเพียงนั้น และภายในช่วงเวลาไม่ถึงทศวรรษในอนาคต หากรัฐบาลอเมริกันยังไม่สามารถเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งให้แก่ระบบเศรษฐกิจอเมริกันในขั้นรากฐาน ตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา ก็จะกลับกลายเป็นตำแหน่งวณิพกแห่งนครวอชิงตัน ดี.ซี. ผู้คนที่รณรงค์แย่งชิงตำแหน่ง ประธานาธิบดีอเมริกันในอนาคตอันไม่ไกลนักนี้ แท้ที่จริงแล้วกำลังแย่งชิงกันเป็นวณิพคนานาชาติ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองใกล้จะยุติ สหรัฐอเมริการ่วมกับอังกฤษทำตัวเป็น พี่เอื้อยจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ด้วยการกำหนดกติกาบนพื้นฐานของปรัชญา เศรษฐกิจเสรีนิยม เพื่อให้ภาคีสมาชิกปฏิบัติตามระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศดังกล่าวนี้ มีลักษณะเป็นพหุภาคีนิยม (Multilateralism) กล่าวคือ เป็นข้อตกลงที่นานาประเทศยึดถือร่วมกัน เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง สหรัฐฯก็กลายเป็นผู้นำของสังคมทุนนิยมโลกอย่างชัดเจนเป็น เวลาเกือบ 25 ปี แต่การใช้จ่ายอย่างเกินตัวในระบบเศรษฐกิจอเมริกันและการทำตัวเป็นจ้าวโลก ของรัฐบาลอเมริกันได้บั่นทอนศักยภาพทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯไปเป็นอันมาก ความอ่อนเปลี้ย ทางเศรษฐกิจทำให้เงินดอลลาร์อเมริกันไม่สามารถค้ำจุนระบบการเงินระหว่างประเทศต่อไป อีกได้ อันนำมาซึ่งความล่มสลายของระบบเบรตตันวูดส์ (Bretton Woods System) ในปี 2514 การขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ซึ่งยืดเยื้อยาวนานและร้ายแรงขึ้นตามลำดับ ทำให้รัฐบาลอเมริกันเริ่มละทิ้งปรัชญาเศรษฐกิจเสรีนิยม โดยหันไปใช้มาตรการในการกีดกันการค้า เพิ่มขึ้นตามลำดับ รัฐบาลอเมริกันเริ่มละทิ้งระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีลักษณะพหุ ภาคีนิยม เมื่อเห็นว่าระเบียบนั้นๆไม่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของตน โดยในขณะ

เดียวกันก็หันไปจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศในลักษณะทวิภาคีนิยม (Bilateralism) ดังเช่นการทำข้อตกลงการค้าเสรี (free trade agreement) ทั้งกับคานาดาและเม็กซิโก แต่พัฒนาการที่เลวร้ายยิ่งกว่าอื่นใดก็คือ การเดินไปสู่แนวทางเอกภาคีนิยม (Unilateralism) ดังจะเห็นได้จากการตรา Omnibus Trade and Competitiveness Act of 1988 ซึ่งให้อำนาจรัฐบาลอเมริกันในการลงโทษประเทศที่มีการค้าอันไม่เป็นธรรม (unfair trade) กับสหรัฐฯ โดยที่รัฐบาลอเมริกันเป็นทั้งโจทก์และผู้พิพากษาในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ความเกรงกลัวที่สหรัฐฯจะกลายเป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ทำให้มีความเคลื่อนไหวในรัฐสภาในการตรากฎหมายเพื่อให้ประธานาธิบดีมีอำนาจในการระงับการลงทุนจากต่างประเทศ หากการลงทุนนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ

พัฒนาการดังกล่าวนี้ตามทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมดังเช่น ศาสตราจารย์จักดิช ภควตี (Jagdish Bhagwati) แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ถือเป็นเรื่องเสื่อมเสียศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของสหรัฐฯ ในฐานะผู้นำของระบบทุนนิยมโลก เพราะแนวโน้มในช่วงเวลาเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมาบ่งบอกว่า สหรัฐฯกำลังทวนกระแสแนวทางเศรษฐกิจเสรีนิยม ซึ่งเป็นลัทธิเศรษฐกิจที่สหรัฐฯเป็นผู้นำในการเผยแพร่

ระบบเศรษฐกิจอเมริกันจะยังคงเสื่อมทรามยิ่งไปกว่านี้ หากสังคมเศรษฐกิจอเมริกันยังไม่ลดการใช้จ่ายอย่างเกินตัวทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน และหากยังไม่มี การปรับโครงสร้างการผลิต โดยละทิ้งภาคเศรษฐกิจที่สหรัฐฯสูญเสียความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantage) และหันไปเสริมความแข็งแกร่งด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตในภาคเศรษฐกิจที่มีความชำนาญพิเศษ ในไม่ช้า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอเมริกันจะมีหน้าที่หลักเพียงประการเดียว คือการเดินทางไปยังประเทศต่างๆ เพื่อขอให้ประเทศเหล่านั้นซื้อสินค้าอเมริกันเพิ่มขึ้น

อนิจจา ! วณิพกแห่งนครวอชิงตัน ดี.ซี.